ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (ôsma komora)

zo 6. októbra 2011 *

Vo veci C-381/10,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Unabhängiger Verwaltungssenat Wien (Rakúsko) z 22. júla 2010 a doručený Súdnemu dvoru 29. júla 2010, ktorý súvisí s konaním:

Astrid Preissl KEG

proti

Landeshauptmann von Wien,

SÚDNY DVOR (ôsma komora),

v zložení: predseda ôsmej komory K. Schiemann, sudcovia A. Prechal (spravodajkyňa) a E. Jarašiūnas,

generálny advokát: J. Mazák,
tajomník: A. Calot Escobar,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

— Írsko, v zastúpení: D. O'Hagan, splnomocnený zástupca,

— Európska komisia, v zastúpení: B. Schima a A. Marcoulli, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu kapitoly I bodu 4 prílohy II nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 z 29. apríla 2004 o hygiene potravín (Ú. v. EÚ L 139, s. 1; Mim. vyd. 13/034, s. 319, a korigendum v Ú. v. EÚ L 226, s. 3, ďalej len „nariadenie").

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Astrid Preissl KEG a Landeshauptmann von Wien (predseda vlády spolkovej krajiny Viedeň) z dôvodu rozhodnutia týkajúceho sa inštalácie umývadla na toaletách zamestnancov podniku prevádzkovaného žalobkyňou vo veci samej, v ktorom sa predávajú potraviny.

Právny rámec

Právna úprava Únie

3 V odôvodnení č. 7 nariadenia sa uvádza:

„Základným cieľom nových všeobecných a osobitných hygienických predpisov je zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa, pokiaľ ide o bezpečnosť potravín."

4 Článok 1 nariadenia s názvom „Rozsah pôsobnosti" v odseku 1 stanovuje:

„Toto nariadenie ustanovuje všeobecné predpisy o hygiene potravín pre prevádzkovateľov potravinárskych podnikov s prihliadnutím najmä na tieto zásady:

a) prvotná zodpovednosť za bezpečnosť potravín spočíva na prevádzkovateľovi potravinárskeho podniku;

…

d) zodpovednosť prevádzkovateľov potravinárskych podnikov by sa mala posilniť všeobecným zavedením postupov založených na zásadách HACCP [zásady analýzy nebezpečenstva a kritických kontrolných bodov] spolu s uplatňovaním správnej hygienickej praxe;

…“

5 Článok 2 ods. 3 nariadenia stanovuje:

„Výrazy ‚tam, kde je to potrebné‘, ‚tam, kde je to vhodné‘, ‚primeraný‘ a ‚dostatočný‘ v prílohách k tomuto nariadeniu znamenajú: tam, kde je to potrebné na dosiahnutie cieľov tohto nariadenia, tam, kde je to vhodné na dosiahnutie cieľov tohto nariadenia, primeraný na dosiahnutie cieľov tohto nariadenia alebo dostatočný na dosiahnutie cieľov tohto nariadenia.“

6 Článok 4 nariadenia s názvom „Všeobecné a osobitné hygienické požiadavky“ v odseku 2 stanovuje:

„Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov, ktorí vykonávajú akýkoľvek stupeň výroby, spracovania alebo distribúcie potravín nasledujúci po tých stupňoch, na ktoré sa vzťahuje odsek 1, dodržiavajú všeobecné hygienické požiadavky ustanovené v prílohe II…“

7 Článok 5 nariadenia s názvom „Analýza nebezpečenstva a kritické kontrolné body“ v odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov musia určiť, zaviesť a zachovávať trvalý postup alebo postupy založené na zásadách HACCP.

2. Zásady HACCP uvedené v odseku 1 pozostávajú z:

a) identifikovania všetkých nebezpečenstiev, ktorým sa musí zabrániť, vylúčiť ich alebo znížiť na prijateľnú úroveň;

…“

8 V prílohe II nariadenia s názvom „Všeobecné hygienické požiadavky pre všetkých prevádzkovateľov potravinárskych podnikov (okrem prípadov, na ktoré sa uplatňuje príloha I)“ kapitola I tejto prílohy II s názvom „Všeobecné požiadavky na potravinárske priestory (iné, ako sú uvedené v kapitole III)“ zahŕňa bod 4, ktorý znie:

„Musí byť k dispozícii dostatočný počet umývadiel, ktoré sú vhodne umiestnené a určené na umývanie rúk. Umývadlá na umývanie rúk musia byť vybavené prívodom teplej a studenej tečúcej vody, prostriedkami [zariadeniami – *neoficiálny preklad*] na umývanie rúk a na ich hygienické osušenie. Kde je to potrebné, musia byť zariadenia na umývanie potravín oddelené od zariadení na umývanie rúk.“

Vnútroštátna právna úprava

9 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že podľa § 39 ods. 1 bodu 13 zákona o bezpečnosti potravín a ochrane spotrebiteľa (Lebensmittelsicherheits- und Verbraucherschutzgesetz, BGBl. I, 13/2006), ak sa zistí, že došlo k porušeniu právnych predpisov uplatňujúcich sa na potraviny, Landeshauptmann prijme potrebné opatrenia podľa povahy porušenia a s ohľadom na zásadu proporcionality, aby sa odstránili nedostatky alebo znížilo nebezpečenstvo, pričom sa prípadne stanoví primerané lehota, ako aj nevyhnutné požiadavky alebo podmienky. Tieto opatrenia sa môžu týkať najmä uskutočnenia architektonických, technických a inštalačných úprav. Náklady súvisiace s týmito opatreniami znáša podnik.

10 Na základe článku 90 ods. 3 bodu 1 uvedeného zákona, kto poruší články 96 a 97 tohto zákona, dopúšťa sa správneho priestupku, za ktorý mu okresný správny orgán uloží pokutu až do výšky 20 000 eur, ktorá však v prípade opakovaného porušenia môže dosahovať výšku 40 000 eur, a v prípade nezaplatenia tejto pokuty náhradný trest odňatia slobody až na šesť týždňov.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

11 Rozhodnutím z 10. marca 2010 uložil Landeshauptmann von Wien žalobkyni vo veci samej povinnosť nainštalovať na toaletách zamestnancov ňou prevádzkovaného podniku umývadlo s prívodom teplej a studenej vody, zásobník na mydlo a zásobník na papier na hygienické osušenie rúk. Okrem toho bolo stanovené, že vodovodné kohútiky nesmú byť ovládané ručne.

12 Vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o žalobe proti tomuto rozhodnutiu, neprijal výklad rakúskych orgánov, podľa ktorého len umývadlo nainštalované na toaletách je umývadlom v zmysle kapitoly I bodu 4 prílohy II nariadenia. Podľa jeho názoru sa takáto dodatočná podmienka v texte uvedeného nariadenia nevyskytuje.

13 Uvedený súd však spresňuje, že toto posúdenie v prejednávanej veci nepostačuje na to, aby mohol rozhodnúť o celom spore, ktorý mu bol predložený, lebo mu ako opravnej inštancii, navyše prislúcha overiť, či zariadenia, o ktoré ide vo veci samej, spĺňajú požiadavky uvedeného bodu 4.

14 V tejto súvislosti vnútroštátny súd poznamenáva, že v uvedenom podniku predstavujúcom bar, v ktorom sa prakticky neposkytuje občerstvenie okrem toastu, sa nachádza drez s prívodom teplej vody používanej na umývanie rúk, ktorá slúži aj na umývanie riadu. Tento vnútroštátny súd sa pýta, či tento drez zodpovedá požiadavkám vyplývajúcim z kapitoly I bodu 4 prílohy II nariadenia.

15 Vnútroštátny súd spresňuje, že keďže v podniku spravovanom žalobkyňou vo veci samej prakticky nedochádza k príprave čerstvých potravín, treba predpokladať, že požiadavka uvedená v poslednej vete uvedeného bodu 4 sa v takejto situácii neuplatní.

16 Vnútroštátny súd sa však pýta, či výraz „umývadlo“ v zmysle kapitoly I bodu 4 prílohy II nariadenia odkazuje na akékoľvek zariadenie s prívodom teplej vody umožňujúce umytie rúk alebo či s ohľadom na nemeckú jazykovú verziu tohto bodu 4, ktorá obsahuje výraz „Handwaschbecken“, toto ustanovenie vyžaduje, aby umývadlo slúžilo výlučne na umývanie rúk. Okrem toho sa pýta, či uvedený bod vyžaduje, aby umývadlo a zariadenie na osušenie rúk fungovali bez toho, aby sa ich bolo treba dotknúť rukou.

17 Keďže Unabhängiger Verwaltungssenat Wien dospel k záveru, že riešenie sporu, ktorý prejednáva, vyžaduje výklad uvedeného bodu 4, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa požiadavka uvedená v kapitole I bode 4 prílohy II [nariadenia], podľa ktorej„musí byť k dispozícii dostatočný počet umývadiel a… musia byť vybavené prívodom teplej a studenej tečúcej vody‘, vykladať v tom zmysle, že pod pojmom ‚umývadlo‘ použitým v nemeckej jazykovej verzii je potrebné chápať akékoľvek zariadenie umožňujúce umytie rúk (s prívodom teplej vody), alebo sa má pod pojmom ‚umývadlo‘ chápať len umývadlo, ktoré slúži výlučne na umývanie rúk?

2. Podľa akých kritérií sa má určiť, kedy sú splnené hygienické požiadavky stanovené v kapitole I bode 4 prílohy II [nariadenia] vyjadrené vo formulácii ‚musia byť vybavené… prostriedkami [zariadeniami – *neoficiálny preklad*] na umývanie rúk a na ich hygienické osušenie‘? Má sa toto ustanovenie prílohy vykladať v tom zmysle, že zariadenie na osušenie rúk, resp. vodovodný kohútik vyhovuje hygienickým požiadavkám [tohto ustanovenia] len vtedy, ak toto zariadenie na osušenie rúk, resp. tento vodovodný kohútik môžu byť používané bez toho, aby bolo potrebné sa tohto zariadenia na osušenie rúk alebo tohto vodovodného kohútika dotknúť rukou?“

O prejudiciálnych otázkach

18 Svojimi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či kapitola I bod 4 prílohy II nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že z tohto ustanovenia vyplýva, že umývadlo v zmysle tohto ustanovenia musí slúžiť výlučne na umývanie rúk a že vodovodný kohútik, ako aj zariadenie na osušenie rúk musí byť možné používať bez toho, aby bolo potrebné sa ich dotknúť rukou.

19 V tejto súvislosti treba uviesť, že uvedený bod 4 obsahuje všeobecné pravidlo hygieny, ktoré sú prevádzkovatelia potravinárskych podnikov, uvedení v článku 4 ods. 2 nariadenia, povinní na základe tohto ustanovenia dodržiavať.

20 Tento bod 4 v spojení s článkom 4 ods. 2 nariadenia tak ukladá uvedeným prevádzkovateľom povinnosť, aby rešpektovali niektoré presné požiadavky týkajúce sa existencie a vybavenia umývadiel v ich podniku.

21 V tejto súvislosti treba po prvé konštatovať, že samotné znenie kapitoly I bodu 4 prílohy II nariadenia neumožňuje vyvodiť záver, že na základe tohto ustanovenia, umývadlo v zmysle tohto ustanovenia musí slúžiť výlučne na umývanie rúk a že vodovodný kohútik, ako aj zariadenie na osušenie rúk musí byť možné používať bez toho, aby bolo potrebné sa tohto zariadenia na osušenie rúk alebo tohto vodovodného kohútika dotknúť rukou.

22 V poslednej vete uvedeného bodu 4 je ďalej stanovené, že „kde je to potrebné, musia byť zariadenia na umývanie potravín oddelené od zariadení na umývanie rúk“. Ako to však správne uvádza česká vláda a Európska komisia, táto veta má však zmysel iba vtedy, ak *a priori* umývadlá uvedené v danom ustanovení nemajú slúžiť výlučne na umývanie rúk, ale môžu slúžiť aj na umývanie potravín.

23 Navyše, ako vyplýva z definície obsiahnutej v článku 2 ods. 3 nariadenia, výraz „kde je to potrebné“ znamená „tam, kde je to potrebné na dosiahnutie cieľov tohto nariadenia“, a nemožno ho teda chápať v tom zmysle, že je neustále nevyhnutné mať zariadenie na umývanie slúžiace výlučne na umývanie rúk v prípade, ak existuje zariadenie na umývanie potravín, ako uviedlo najmä Írsko.

24 Z toho vyplýva, že pojem „Handwaschbecken“, ktorý je použitý v nemeckej jazykovej verzii znenia tohto bodu 4, na ktorý odkazuje vnútroštátny súd vo svojej prvej otázke, výraz, ktorý na rozdiel od terminológie použitej v iných jazykových verziách tohto ustanovenia obsahuje výslovný odkaz na umývanie rúk, nemožno v kontexte uvedeného bodu posudzovaného ako celok vykladať v tomto zmysle, že označuje zariadenie, ktoré musí nevyhnutne slúžiť výlučne na umývanie rúk.

25 Ďalej, ako to správne tvrdí česká vláda a Komisia, podľa znenia kapitoly I bodu 4 prílohy II nariadenia sa nevyžaduje, aby vodovodný kohútik a zariadenie na osušenie rúk muselo byť možné použiť bez toho, aby bolo potrebné sa tohto zariadenia na osušenie rúk alebo tohto vodovodného kohútika dotknúť rukou. Osobitne výraz „hygienické“ použitý v uvedenom ustanovení nemôže viesť k zovšeobecneniu požiadavky tohto druhu bez ohľadu na okolnosti každého jednotlivého prípadu.

26 Po druhé, pokiaľ ide o širší kontext, do ktorého patrí tento bod 4, ktorý sa musí tiež zohľadniť na účely výkladu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. decembra 2010, Feltgen a Bacino Charter Company, C-116/10, Zb. s. I-14187, bod 12 a citovanú judikatúru), treba vziať do úvahy článok 5 nariadenia, ako to správne tvrdí česká vláda a Komisia.

27 Podľa odseku 1 uvedeného článku 5 prevádzkovatelia potravinárskych podnikov musia určiť, zaviesť a zachovávať trvalý postup alebo postupy založené na zásadách HACCP. Medzi týmito zásadami je aj zásada uvedená v článku 5 ods. 2 písm. a) nariadenia, ktorá vyžaduje zisťovať akékoľvek nebezpečenstvá, pri ktorých je potrebná prevencia, vylúčenie alebo zníženie na primeranú mieru.

28 Ako vyplýva najmä z článku 1 ods. 1 písm. a) a d) nariadenia, povinnosť stanovená v článku 5 ods. 1 tohto nariadenia vyjadruje cieľ normotvorcu Únie pripísať prvotnú zodpovednosť za bezpečnosť potravín prevádzkovateľom potravinárskych podnikov.

29 V tejto súvislosti treba uviesť, že dodatočné požiadavky vo vzťahu k požiadavkám, ktoré výslovne vyplývajú z kapitoly I bodu 4 prílohy II nariadenia, síce prípadne môžu vyžadovať, aby sa dosiahol základný cieľ, ktorý uvedený normotvorca sledoval tým, že prijal toto nariadenie, a ktorým je, ako to vyplýva z odôvodnenia č. 7 tohto nariadenia, cieľ „zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa, pokiaľ ide o bezpečnosť potravín".

30 Vzhľadom na cieľ, ktorý tento normotvorca sledoval vložením článku 5 do nariadenia, ako je pripomenuté v bode 28 tohto rozsudku, však treba zastávať názor, že takéto dodatočné požiadavky vyplývajú skôr z uplatnenia tohto článku v jednotlivom prípade pri zohľadnení osobitných okolností tohto prípadu než všeobecne a bez ohľadu na uvedené okolnosti z kapitoly I bodu 4 prílohy II nariadenia.

31 Na položené otázky treba teda odpovedať tak, že kapitola I bod 4 prílohy II nariadenia sa musí vykladať v tom zmysle, že z tohto ustanovenia nevyplýva, že umývadlo v zmysle tohto ustanovenia musí slúžiť výlučne na umývanie rúk, ani že vodovodný kohútik a zariadenie na osušenie rúk musí byť možné používať bez toho, aby bolo potrebné dotknúť sa ich rukou.

O trovách

32 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (ôsma komora) rozhodol takto:

Kapitola I bod 4 prílohy II nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 z 29. apríla 2004 o hygiene potravín sa má vykladať v tom zmysle, že z tohto ustanovenia nevyplýva, že umývadlo v zmysle tohto ustanovenia musí slúžiť výlučne na umývanie rúk, ani že vodovodný kohútik a zariadenie na osušenie rúk musí byť možné používať bez toho, aby bolo potrebné dotknúť sa ich rukou.

Podpisy